

Tudor Vladimirescu și legăturile lui cu Isverna

Cornel Boteanu

După 200 de ani de la declanșarea Revoluției, figura lui Tudor se profilează tot mai mult cu rang de simbol al luptei pentru dreptate socială, o adevărată figură de mucenic al neamului. Interesant este faptul că până și rădăcinile lui Tudor Vladimirescu sunt revendicate de acest ținut din partea de nord a județului Mehedinți, numit Plaiul Cloșani. Cert este că Tudor Vladimirescu și-a petrecut o mare parte a vieții în aceste locuri și a rămas legat ombilical de ținutul unde fusese și vătaf de plai, de localități precum: Padeș, Cloșani, Baia de Aramă, Balta ori Isverna.

Prin aceste locuri Tudor și-a purtat pașii de mic, încă înainte de a ajunge la curtea Glogovenilor care aveau o moșie la Baia de Aramă, a învățat să citească și să scrie cu egumenul Grerasim din neamul Duceștilor și apoi a continuat învățătura împreună cu Nicolae, băiatul boierului Ioniță Glogoveanu. Pe aici, străbătând potecile munților, a făcut comerț cu „frătuții” bănățeni, construindu-și o casă la Cloșani, unde a avut și moară, a ridicat un han la Balta în locul numit Natamenia(unde actualmente se află Crucea lui Bădăi)

Nu întâmplător preotul Haralambie Tudor¹, fratele cunoscutului istoric Dumitru Tudor, născut în satul Seliște, comuna Isverna, aducea mai multe argumente plauzibile pentru a demonstra originea lui Tudor, pe linie paternă, din Plaiul Cloșani, de la Prejna, din familia Dunceștilor. Menționez că am citit însemnările părintelui Haralambie Tudor, când am realizat monografia comunei Isverna², notate în trei caiete (două caiete mari, copertate în care erau transcrise diferite documente vechi și prezentate toate neamurile și un caiet mai micuț ce avea scris pe copertă titlul: „Trei mehedințeni din Prejna: Lupu Paharnicul, Lupu Buliga și Tudor Vladimirescu”³). În acest ultim caiet părintele prezenta cu lux de amănunte genealogia celor trei prejneni din neamul Dunceștilor. Primul fusese împrumutat de către Mihai Viteazul în urma bătăliei de la Călugăreni cu moșia Ponorălu, aflată lângă Balta („pentru vărsare de sânge în fața mea”⁴). După moartea lui Mihai Viteazu, Lupu Paharnicul a trecut împreună cu prietenul său, căpitanul Ciucă, (poreclit Buzdugan), originar din Cernavârf, în Banat de unde a adunat oaste și apoi s-a întors, alungându-l de la domnie pe Alexandru Iliăș, dar și ei au avut parte de un sfârșit tragic⁵. Cel de-al doilea, Lupu Buliga, l-a ajutat pe Matei Basarab să treacă peste munte în Ardeal, când a fugit de la mănăstirea Tismana și, la întoarcere a fost întâmpinat de boieri „în seliștea Preștnii.”⁶ Pe vremea lui Matei Basarab Lupu Buliga a ajuns până la demnitatea de „agă” (comandantul oștirii) fiind înmormântat la mănăstirea Schitul Topolniței, al cărei ctitor era.

În ceea ce-l privește pe Tudor, părintele Haralambie a prezentat șapte argumente în favoarea originii sale din neamul Dunceștilor, din Prejna. Printre ele era vorba și despre un inel cu pecete, folosit drept sigiliu, imprimat cu literele TD, susținând că acestea ar fi inițialele de la Tudor Duncea. Cercetând documentele referitoare la Revoluția din 1821⁷ am descoperit în *Documentul nr. 11* următoarea notă de subsol care întărește această supoziție a preotului: „Din vremea când Tudor Vladimirescu comanda pandurii există un bilet autograf dat de el pandurului Ion

¹ Trebuie să menționez că părintele Tudor era cel mai bun cunoscător al tuturor neamurilor din Izverna și a întocmit cele mai complete genealogii

² C. Boteanu, *Izverna vatră străveche din Plaiul Cloșani*, Ed. Protransilvania, București, 2002

³ Cele trei caiete mi-au fost puse la dispoziție de către Dinu Tudor, fiul preotului Haralambie, când am realizat monografia „Izverna, vatră străveche din Plaiul Cloșani”, după „Baia de Aramă și împrejurimile ei” (1999).

⁴ *DIR veacul XIII, XIV, XV, Tara Românească*, Ed. Academiei, București, 1959, p. 65

⁵ „Și după această mazilire a lui Alexandru Vodă dete împăratul domnia lui Gavrilă Vodă. Și au venit în scaun la Târgoviște. Și preste puțină vreme i-au venit poruncă de mers cu toate oștile de se împreună cu Schinder Pașa. Fu prins și Lupu Paharnicu și Buzdugan căpitanul, dându-i în mâna pașei, îndată-i înțepă pre amândoi. Și așa și-au sfârșit viața lor.” *Istoria Țării Românești (1290-1690) Letopisețul cantacuzinesc*, Ed. Academiei, București, 1960, p. 93

⁶ „Și i-au dat bani împrumut câți au pohtit ca să-i afle de cheltuială. De acolo au trecut muntele în țară pe plaiul Drinovului și au tăbărat în seliștea Preștnii ca să-și vină la casa lui cu bună pace.” *Ibidem*, p. 100

⁷ *DIR. Răscoala din 1821. Documente interne*, vol I, Ed. Academiei RPR, București, 1959

Goşa din Drăgoeşti prin care îi acordă un concediu de două luni (Arh St. Craiova, doc.XVI/1.Orig. rom. cu pecete inelară şi legenda *Th. D.*: publicat în *Rev ist. Rom.* VIII(1938), p.235-236 şi de Emil Vârtosu...*Mărturii noi* p. 22.”Aşadar iniţialele „Th.D”. ar putea să indice faptul că Vladimirescu s-ar trage din acest neam al Dunceştilor. Întocmind genealogia familiei Duncea, părintele ajungea la concluzia că un anume Gheorghe Duncea mergând la târgul din godineşti s-a îndrăgostit de o femeie din Vladimirii Gorjului şi, căsătorindu-se, a dispărut din neam. Acolo a avut un copil pe nume Constantin care s-a căsătorit cu Ioana şi au avut la rândul lor trei copii, cel mai mare fiind Tudor, care, aşa cum era firesc, nu şi-a uitat rudele din Prejna. Şi poate de aceea a ctitorit la Prejna o biserică şi, pe scândura de tei pe care este zugrăvit chipul lui împreună cu Gheorghe Duncea şi Stanca, scrie: „Pentru pomenirea moşilor şi strămoşilor mei.”

În Plaiul Cloşani, la curtea Glogovenilor şi apoi ca vătaf de plai, Tudor s-a format ca negustor practicând comerţul cu animale (porci şi vite, capre, miere şi ceară) de multe ori sub formă de contrabandă, pe potecile ascunse ale muntelui pe care Tudor le cunoştea bine şi în calitate de vătaf al Plaiului Cloşani, călătorind pe aici adesea la Pesta ori la Beci (Viena)⁸. Din acest comerţ Vladimirescu a reuşit să acumuleze o avere importantă (moşii, case, moară şi vaduri de moară), construindu-şi o cârciumă la Natamenia, unde cârciumar era Petre al Preotesei, zis Bălteanu, un om al său de încredere prin care reuşea să supravegheze potecile muntelui. Aici, aşa cum scria Gheorghe Duncea în *Memoriul* său, se întâlneau pandurii şi haiducii împărţiţi în trei cete (la poala muntelui Camăna din Podeni, la vârful lui Stan şi la peştera Scărişoara, pe Cheile Țăsnei)⁹.

În timpul vieţii Tudor a avut relaţii cu oameni de tot felul şi, cum era firesc, a avut şi mulţi duşmani, aşa cum dovedesc conflictele cu Covrea, tovarăşul său de negustorie, cu fraţii Rogobete, cu Radu Muică, cu Ghiţă Răescu de la Gornoviţa, dar şi prieteni de nădejde precum: Opran la Ruşava (Orşova de astăzi), Nicolae Zoican din Balta, Ghiţă Isverceanu din Isverna, Tătucu din CernaVârf şi alţii.

Om drept şi credincios, Tudor a fost ctitor de biserică, dovadă că împreună cu Gheorghe Duncea a ridicat biseriţa din Prejna pe care a înzestrat-o şi cu o moşie. Până la acoperiş biserica a fost ridicată de Gheorghe Duncea, după mărturisirea din însemnările sale, pe cheltuiala lui, iar tencuirea, zugrăvirea şi toată podoaba necesară au fost donate de Tudor Vladimirescu care a mai dăruit bisericii clopotul împreună cu suma de 300 de lei. Totodată biserica a fost înzestrată şi cu o bucată de pământ, cumpărată de la Curea Chelşa (Chelcea) de la Rumâni (sat

⁸ „De multe ori contrabanda se făcea cu ştiinţa vătafilor de plai şi a slujbaşilor acestora, pe drumuri şi poteci ascunse .dar bine întreţinute”, M Măneanu, *Agricultura şi comerţul românesc în sec XVIII, XIX*, Ed. MJM, Craiova, 2009

⁹ Rada Davidescu, *Memoriul lui Gh Duncea , privitor la Tudor Vladimirescu*, în „Drobeta, 1978, p. 154-168

actualmente dispărut).¹⁰ A vrut să-i ajute și pe cei din satul Costești să-și construiască o biserică, aducând materialul lemnos în locul care se mai numește și acum, „La bârne” și, așa cum se desprinde dintr-o scrisoare din 20 martie 1813 trimisă lui Nicolae Zoican, avea intenția să doteze cu cele necesare biserica din Cerna Vârf (localitate care face parte actualmente din comună Isverna).¹¹ Aici, în Cornetul Cerboanea Mare se află și acum un loc numit Masa hoților unde se spune că se adunau hoții și haiducii, căci de pe această culme (900m) se putea supraveghea o bună parte din plai. Luptător pentru cauza dreaptă a celor mulți și obidiți, Tudor menționa într-o scrisoare: „Mare milă am pentru săracii lăcuitori ai Mehedințiului că unii de o parte și alții de alta s-au topit de tot, numai sufletu au rămas într-înșii... Mare foc și mare jale pentru acest neam ticălos. Și cu multă plecaciune sunt al dumitale plecată slugă, Theodor.”¹²

Cert este că legăturile lui cu județul Mehedinți și în special cu Plaiul Cloșani au fost foarte puternice, dovadă că mai există încă locuri care-i păstrează urmele pașilor (fântâna lui Muică din Padeș, castanii din Gornovița, gorunii din Crainici sau pivnița din Isverna.) Această pivniță a fost cumpărată de către tatăl învățătorului Eugen Bunceanu, pe nume Nicolae și el învățător în satul Nadanova la fel ca și fratele său Alexandru, cel care a descoperit la Podeni documentul de atestare a Bucureștilor. Pivnița a fost cumpărată din Isverna, de la preotul Ghiță Izverceanu, prietenul lui Tudor și, fiind o construcție solidă, din lemn de stejar, a fost mutată bârnă cu bârnă la Nadanova și pusă pe un soclu mai înalt de piatră care i-a asigurat rezistența în timp. Pe ușa acestei construcții se vede încă încrustat anul 1820. (când pivnița a fost mutată la Nadanova).

¹⁰ DIR, *Doc nr 4. Prejna*, 20 mai 1808., Fiindcă pentru stânjeni de moșie 30 ce i-am cumpărat cu zapis în ruptoare de la Gheorghe sin Currea Chelșa în hotarul Rumâniilor, acești stânjeni din bun cugetul meu i-am dat danie la sfânta biserică ot Prejna, hramul sfintei născătoare de dumnezeu, care s-au făcut de mine să fie pentru chivernisirea sfintei biserici și pomenirea sufletului meu și a părinților și a tot neamului meu: pentru că așa se știe că acești stânjeni i-am luat numai pentru această treabă de i-am dat danie la sfânta biserică. Nimeni din copiii mei sau neamul meu să nu fie volnici a căuta să-i ia, ci să-i stăpânească sfânta biserică înveci.

Și am iscălit cu mâna mea

Theodor slugeru, 1808, mai 20 ”

Apud C.D. Aricescu, *Acte justificative....*, Craiova, 1874, p. 13

¹¹ „Pentru biserica din Cernavârf să-mi scrii ce le lipsește oamenilor și ce pohtesc de la mine, adică cu ce voiesc ca să-i ajut eu ca să știu să le slujesc precum m-am făgăduit” DIR, op. cit., p. 71

¹² DIR, *Doc 49, Scrisoarea lui Tudor...* p. 91

Văzând starea actuală destul de bună a clădirii, l-am sfătuit pe mai tânărul meu prieten, Albinel Firescu de la Muzeul din Curțișoara, s-o achiziționeze pentru că ar merita să-și găsească locul în acest muzeu în aer liber.

Așadar memoria lui Tudor a rămas încă vie pe aceste meleaguri de care Pandurul era legat cu fire văzute și nevăzute. Poate că de aceea, în fiecare an, la începutul lunii Cireșar, locuitorii din zonă îi cinstesc memoria, adunându-se în jurul

monumentului ridicat „La meterize”, în Padeș. Alt monument de referință al slugerului se află la Baia de Aramă, în fața actualului local al Poștei, realizat de sculptorul Constantin Bălăcescu, la baza lui, pe o placă de aramă, fiind înscris textul Proclamației de la Padeș.

Consider că prin curajul său, prin calitățile de bun organizator, respectiv conducător și mai cu seamă prin spiritul de sacrificiu (căci a avut o condiție de adevărat martir), Tudor Vladimirescu a pus o solidă piatră de temelie la nașterea României moderne.

Cântecul lui Tudor

Frunzulița bobului,	Motru apa-și tulbura
Sus pe Valea Motrului,	Și voinicului spunea:
Pe o lespede de piatră	-Tudor , Tudor, Tudorel,
Ședea un voinic odată	Mugur, mugur, mugurel,
Avea ochi de căprioară	Căpitanul tău Iosam
Și musteața negrișoară.	Te așteaptă sus pe deal,
Pistoalele își ștergea	Gârbea cu pandurii săi,
Și de codru se ruga:	La Cioaca cu brebenei.
-Spune-mi , codre , frățioare,	Te așteaptă să porniți
De-mi văzuși pandurii-n cale.	Țara să o izbăviți,
Codru se cutremura,	De boieri și de ciocoi
Crengile își apleca,	Și de ura dintre noi.

Cules și interpretat de Carmen Felicia Sarcină, învățătoare în satul Cloșani, care predă cursuri la Școala Populară de Artă și conduce Ansamblul de copii „Roua,” din satul Cloșani. Știe cântecul de la mama ei, Maria Rădulescu.

